

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istoría

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

Cap. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

Enim rationalis quidem est ex illa universalis ratione : sapiens verò participatione divinæ sapientiæ : bonus bonitatis illius communione. Et iustus quidem est illi participatione iustitiæ : temperans ex illo temperantiæ exemplari : fortis verò divinæ virtutis beneficio. Hic ergo iure optimo Imperator vocabitur, qui animum suum omnibus virtutum coloribus ac lineamentis ad cælestis Imperii similitudinē effinxit. Qui verò ab his alienus extiterit, & qui huius universi Regem abnegaverit, nec cælestem animorum parentem agnoverit : nec convenientem Imperatori cultum atque ornatum sumplerit, sed deformitate ac turpitudine animum impleverit, & pro Imperiali mansuetudine, fera belluæ immanitatem induerit : pro liberali affectu pestiferum improbitatis venenum : pro prudentia stultitiam ; deniq; loco rationis ac sapientiæ, fœdisimam omnium vitiiorum insipientiam : ex qua tanquam ex amara potione, perniciofa nascuntur germina, vita scilicet intemperans & perdita : cupiditates : cædes : bellum adversus Deum : impietas : Qui, inquam, his omnibus vitiis mancipatus fuerit : is licet tyrannica violentia dominari interdum videatur, revera tamen Imperator nunquam merito dicitur. Quo enim modo cælestis monarchiæ similitudinē exprimeret, qui mille dæmonum falsas atque adulterinas imagines in animo suo impressas gestat ? Quo pacto Princeps sit & omnium Dominus, is qui infinitos ac fœvissimos Dominos sibi metipso assciverit. Qui servus sit fœdæ libidinis, servus effusæ in mulieres infantiæ : servus pecuniæ malis artibus partæ : servus iracundiæ & furoris, servus metus ac paucoris : postremo cruentorum dæmonum, & spirituum perniciem animis creantium vile mancipium. Solus ergo Imperator ad stipulante nobis veritatis testimonio prædicetur, hic Imperator omnium Deo carissimus : qui solus liber, seu potius re ipsa Dominus est. Qui & pecuniarum cupiditate & mulierum amore superior est : victor voluptatum, etiam illarum quas natura permittit. Qui non furori & iracundiæ succumbit, sed eos affectus in potestate habet. Hic reuera Imperator, convenientem actibus suis appellationem fortitus : verè Victor : quippe qui de perturbationibus quæ

καὶ λογικός μὲν ἐν τῇ καθόλου γεγονότι λογισσοφίας δὲ μετεσσία σοφός. ἀγαθός δ' ἀγαθῆς κοινωνία, καὶ δίκαιος μετοχή δικαιοσύνης. σώφρων τε σωφροσύνης ἰδέα. καὶ τῆς ἀνυστατώ μετὰ τῶν δυνάμεως ἀνδρείου ἀτάξεια, καὶ βασιλεὺς ἀληθεὶ λόγῳ χρηματίζειν ἔσται, ὁ τῆς ἐπέκεινα βασιλείας τὸ μίμημα, βασιλικῆς ἀρεταῖς τῶν ψυχῶν μεμορφωμένος. ὁ δὲ τῶν ἀπέξενον μῦθος, καὶ τὸν βασιλεὺς τῶν ὅλων ἀπαρνηθεὶς. μή δὲ τὸν ἐπεφάνον ψυχῶν ἐπιγρὰ φάρμῳ πατέσθαι. μή δὲ τὸν πρὸς τὴν βασιλεὶ κόσμον ἀπὸ θεοῦ ἀμφοφίαν δὲ καὶ αἰγῶ ἀναλαβὼν τῇ ψυχῇ, καὶ θνητὸς μὲν ἀρχὴν θυμὸν βασιλικῆς κηρυξάντος ἀντικαταλλάξαι μῦθος. ἰὼν δὲ δυσὶ ἀντικαταλλάξαι, ἀντ' ἐλδοθεῖς διαθήσεως, μαρτυρῶν ἀντὶ φρονησεως, καὶ ἀντὶ λόγου καὶ σοφίας παντὸς δυσσεδέσας τὴν ἀλογίαν. ὅς τις ἀπὸ τοῦ πικρῆ πόματος, τὰ λυμαντικά σωμαρθεὶς βλασθήματα, βίος ἀσώτος, πικρῶν μαιφωνία, θεομαχία, δυσσεβεία, τὸ ἐνδοθεὶς, καὶ νομίζεται ποτε τυραννικὴ βία κρατεῖν, ἀλλ' ἐπωτὰ τῇ θεῷ λόγῳ χρηματίζον βασιλεὺς ἔσται. πῶς δ' ἀντὶ τὸ μίμημα τῆς μοναρχικῆς ἰξασίας οἷός τις ἀντὶ τῆς φέρει ἰσομερίας ψευδογραφωμένος δαιμόνων εἰσπας, τῇ αὐτῇ ψυχῇ τετυπομένος. πῶς δ' ἀρχὴν καὶ τῶν ὅλων κύριος, ὁ μυρίου κατ' ἐαυτὴν πικρὸς δασπότης ἐφελκυσμύρος, καὶ δὲ τοῦ αἰσχροῦ ἡδονῆς, δῆλος δ' ἀκολαστὴς γυναιμανίας δῆλος δὲ χρημάτων δὲ ἀδίκης πνευζομένων. δῆλος δὲ θυμὸς καὶ ὀργῆς. δῆλος δὲ καὶ δαιμάτων. δῆλος δὲ μαιφώνων δαιμόνων. δῆλος δὲ ψυχοφθόρων πνευμάτων. δὲ δὴ μόνος ἡμῶν βασιλεὺς σὺν ἀληθείᾳ μαρτυρεῖ κεκρυμμένος, ὁ τῷ παμδασίῳ θεῷ φάρμῳ ὁ δὴ μόνος ἐλεύθερος. μάλλον δὲ, ὁ νικητὴς ἀληθῶς, καὶ χρημάτων μὲν ἀνώτερος, γυναικῶν δὲ ἐπιθυμίας κρείττων, νικητὴς δὲ ἡδονῶν ὅτι τῇ φύσει κρατῶν δὲ θυμὸς καὶ ὀργῆς, ἀλλ' ἐκράτερ μὲν αὐτοκρατορῶς ἀληθῶς ἵστος, φερόντων μὲν τῇ πρᾶξι φέρον τὴν ἐπιθυμίαν νικητὴς ἐτύμως, ὁ τὴν νίκην τῷ καταπαλαιόντων θηπτόν γένος πατῶν, ἀρὰ μύθος πρὸς τὴν ἀρχέτυπον τῆς μεγάλης βασιλείας

hominum animos elidere solent, victoriam exemplar summi omnium Imperatoris efficit

ἀπεικονισμὸς ἰδέαν. καὶ ταῖς δὲ ἀνιῇς τῷ αὐτῷ
 πρὸς αὐγὰς, ὡς περ ἐν καλῷ πρὸς τῇ διανοίᾳ
 μορφωθείς. δὲ αὐτῶν δὲ δυνάστες εἰς σῶ-
 φρον. ἀγαθὸς. δίκαιος. ἀνδρείος. εὐσεβής. φι-
 λήθεος. ἀληθὴς δὴ καὶ μόνος φιλόσοφος βασι-
 λεύς εἶτος, ὁ ἑαυτὸν εἶδος. καὶ τὰς ἐξωθεν αὐτοῦ,
 μᾶλλον δ' ἐρανόθεν ἐπαρδομύρας παντός
 ἀγαθῆς χορηγίας, δὲ ἐπιστάμην. ὁ τῆς μο-
 ναρχικῆς δυναστείας ἰσοσεβάσμιον πρὸς στήμα,
 τῷ τῆς ἀμπεχόντος ἐξαίρετοῦ πρὸς ἐδὲ λήματι δια-
 φάνων, καὶ τῷ πρὸς ἐπασαν αὐτῷ βασιλικῷ
 ἀλεγεινῷ, μόνος ἐπαξίως ἐμπεριελημμέ-
 νος. βασιλεὺς εἶτος, ὁ νύκτας καὶ μετ' ἡμέρας, B
 τὸν ἐπερῶνιον ἀνακαλέμην. πατέρα. ὁ δὲ
 τὸν ἐν ταῖς εὐχαῖς ἐπιδωμύρος. ὁ τῆς ἀνωτά-
 τω βασιλείας ὀριγνώμην. μὴ γὰρ παρόντα
 αἶμα τῆς παμβασιλείας Θεοῦ σινειδῶς, τὰ
 εἰρητὰ καὶ εὐπρεπῆ καὶ πότμα δίκην ῥέοντα καὶ
 ἀπολλύμενα, τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἀσώματον δ'
 Θεοῦ βασιλείαν ποθεῖ. καὶ κέννησιν ἡν χεῖρα,
 διὰ μεγαλόφρονος λογισμῶν, ὑπερτῶν ἐρα-
 νων ἀψίδα τὴν διανοίαν μετεωρίζας, καὶ τὸν
 ἐκείνῳ φῶτων ἀλεκτον πόθον ἐνεσπρηνισμύρος.
 ὡς τῇ πρὸς εἰσεῖ, σκότους ἐδὲν διαφέρειν ἡ-
 γέματα τὰ παρόντος βίσι τῆς τῆς γὰρ C
 ἀνθρώπων ἀρχῆς, εἰρητὰ καὶ πρὸς σκαίρας βίαι,
 μετὰ καὶ ὁλογοχερόνιον ἐπιστάσιαν εἶσαν ὁ-
 ρῆ. ὁ μακροῦ κρείττονα, τῆς αἰπόλων ἢ
 ποιμνίων ἢ βουκόλων ἀρχῆς. μᾶλλον δὲ,
 καὶ ἐργῶν ἐσέρων ἢ δυσκολωτέρων θρεμμά-
 των ηἰγέται. τὰς τε τῶν δῆμων ἐκδοσεις,
 καὶ τὰς κολάων φανὰς, πρὸς ὅλως τίθεται
 μᾶλλον ἢ πρὸς ἡδονῆς, διὰ σερρόν ἡθος καὶ
 ἡσυχίαν ψυχῆς παίδευσιν. ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν
 ὑπνῶν δορυφορίαν. μυριάδας στρατοπέ-
 δων. ὁπλιτῶν πρὸς ὧν τε ὁ μὲν καὶ ἱππικῶν δ' ἐλα D
 καὶ ὑπὸ καὶ πρὸς ὧν, ἐδ' αὐτῶς ὁρῶν καταπλήττε-
 ται. ἐδ' ἐπὶ τῇ τῶν ἀρχῇ τυφῶται, σφύρων
 ἐς αὐτὴν τὴν διάνοιαν, τὴν κοινὴν ἀπαντῶν φύ-
 σιν καὶ παρ' ἑαυτῷ βλέπων. ἐδ' ἡτὰ γεμὴν
 χερσὶν οὐκ ἀποκίλοις ἀνθεσιν ἐξυφασμύριν,
 ἀλεγεινῶν τε βασιλικῶν σιν αὐτῷ διαδή-
 ματι, γελᾷ. τὰς πολλὰς θρώμην. ἐκπε-
 πηγμένους, καὶ τὸ φάντασμα κομιδῇ νηπί-
 ον δίκην, οἷον τι μορμολύκειον θεάζοντα. ἐ-
 δ' αὐτῶς αὐτὸς τὰ ὅμοια πεποιθὼς δι' ἐπισή-
 σπικνεν. Verum ipse nihil huiusmodi passus,

est, & effusum ex illo caelesti exemplari
 virtutum splendorem in mente velut in
 speculo refert. Ex his formatus, tempe-
 rans; bonus; iustus; fortis; pius; ama-
 tor Dei: quòdque illi uni convenit,
 amator sapientia est Imperator noster.
 Quippe qui seipsum probe novit; &
 qui extrinsecus, seu ut verius dicam,
 cælitus sibi concessam esse bonorum
 omnium affluentiam intelligit. Qui
 singularis imperii augustam appellationem,
 eximii paludamenti prærogativâ
 demonstrat; & conveniente sibi imperi-
 ali purpurâ solus merito amictus est.
 Hic verè Imperator, qui noctuatq; in-
 terdiu caelestem invocat Patrem; qui
 in precibus opem ejus implorat; qui
 caelestis regni flagrat desiderio. Nam
 cum intelligat res præsentis sæculi cum
 summo omnium Imperatore Deo mi-
 nime esse comparandas, quippe quæ
 mortales sint & caducæ, & annis instar
 fluentes atque assidue pereuntes; idcirco
 corruptionis expers ac spiritale Dei
 regnū concupiscit. Illud regnum con-
 sequi optat ac precatur; præ animi cel-
 situdine, supra ipsos cæli formices me-
 tem suam attollens, & splendentium il-
 lic luminum incredibili quodam desi-
 derio percitus. Præ quibus tenebras es-
 se existimat, quæcumque in hoc mun-
 do pretiosa habentur. Nam imperium
 quo homines reguntur, cum nihil aliud
 sit quàm mortalis vitæ exigua ac brevis
 procuratio, haud multo præstantius
 esse censet quàm imperium caprario-
 rum aut pastorum aut bubulcorum: sed
 potius difficilius & morosiori præsi-
 dens pecori. Sed & populorum accla-
 mationes, & voces adulatores, mole-
 stia potius deputat quàm voluptati; ob
 constantiam morum & sinceram animi
 disciplinam. Præterea quoties subdi-
 torum obsequium; quoties innumera-
 biles copias, & tam peditū quàm equi-
 tum agmina sibi famulantia ac dicto au-
 dientia contuetur, nequaquam admi-
 ratione percillitur, neque eam ob cau-
 sam intumescit: sed mentis acie in se-
 metipsum conversa, communē omni-
 um hominum naturam in se quoque ag-
 noscit. Vestem quidem auro inte-
 xtam & variis floribus pictam; Imperia-
 lem item purpuram unā cum diademate
 deridet, cernens multitudinem hu-
 jusmodi rerum admiratione percul-
 sam, & omnem hunc apparatus velut
 larvam quandam more puerorum su-
 animam suam scientiā Dei, velut

Hhh h iij

vestimento quodam; temperantia; iustitia; pietate ac reliquis virtutibus variegato, induit; utpote cultu vero Imperatori maxime conveniente. Adhuc divitias ad quas hominum vota suspirant, aurum scilicet & argentum, & quæcumque in admiratione habentur lapidum genera; lapides revera esse intelligit prorsus inutiles, & rem sine ullo fructu. Qualia igitur ista suapte natura sunt tanti ipse ea æstimat; nihil utique ad depulsionem malorum conducentia: Quam enim vim ac virtutem hæc habent vel ad sanandos morbos, vel ad mortem propulsandam? Verum quamvis id ita esse apprime norit, tamen ad decentem ornatum subditorum causa iis utitur; animi vigore nihil ob hæc immutato; ridens eos homines, qui ob simplicitatem atque imperitiam istamirantur. Porro à crapula ac temulentia, & ab exquisitis cupediis, utpote quæ luctu conum propriæ sint, abstinere atque abhorret; aliis ista convenire censens, non sibi. Hæc enim plurimum afferre nocumenti, & intellectui tenebras offundere, pro certo habet. His omnibus de causis Imperator, rerum divinarum scientia instructus, & ingenti animo præditus, ad res præsentis vite præstantiores adspirat, cælestem invocans Patrem; ejusque regnum omnibus votis desiderans; & cuncta cum singulari pietate faciens; universis denique imperio suo subjectis, quos velut optimus magister erudiendos suscepit, summi Imperatoris ac Dei notitiam tradens. Porro Deus velut pignora quædam futura remunerationis ei in antecessum præbens, tricennales ipsi coronas tribuit, felicibus annorum circulis contextas. Jamque ter-denis annorum spatiis confectis, publicas populorum, seu potius totius mundi festivitates, universis hominibus celebrare concedit. Interim verò dum mortales floribus cognitionis Dei redimiti exultant, non absurdum fuerit cælestes etiam choros naturæ legibus incitatos, cum terrenis pariter gaudio exsilire. Ipsumque adeo universorum Regem, instar optimi patris letitia affici credibile est, dum bonos filios Deum rite colentes videt; atque ob id maxime, principem auctoremque earum rerum, pluribus annorum curriculis honorare. Ad eò ut non jam satis habeat, ter-denos annorum circulos imperio ejus tribuere: sed illud in longissimum tempus,

CAP. VI

μὴν τὴν Θείαν. τῇ ψυχῇ ἀντὶ τοῦ ἐλεηματω-
σω φερσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ, εὐσεβείᾳ τε καὶ
ταῖς λοιπαῖς ἀρεταῖς πεποικιλμένον, τοῦ ἐν
ἀληθείᾳ πρεσβυτέρου βασιλεὺς κόσμον περι-
στῇ. ἐπὶ μὲν πρὸς τέτοις τὰς περιστάσεις τοῖς
πολλοῖς χεῖμασι. χερσὶν λέγω καὶ ἀργυρίῳ
καὶ ὅσα λίσσων θαυμάζεται γενεή, λήθους ἀν-
θρώπου ὑπάρχον ἀνωφελεῖς καὶ ἀχρηστοὺς ὑλιν
τῇ φύσει ὅτι αὐτὸν χάνει, τοιαῦτα δὲ ὅτι αὐτὸν
ἐξ ὧν πρὸς κακῶν ἀλέξιν οἷα τε ὄντα βα-
θεῖν τί γὰρ ταῦτα πρὸς νόσων ἀπαλλαγῇ,
θανάτου ἀποφυγῇ ἰσχύει; ὁμοίως δὲ οὐ καὶ
περὶ αὐτὰ εἰδὼς ὅτι τῇ μόνῳ αὐτῷ τῇ χερσὶ
πρὸς εὐπρεπῆ τῶν ἀρχομένων κόσμον, ἀπὸ
λογισμῷ διατίθειται. γελῶν ἰδὼς ταῦτα διὰ
πῶς τῇ φρονεῖν ἐπισημαίνουσι. κραυγὰς γὰρ
μὴ καὶ μετῆς τῆς περιττῆς καρυκείας, οἷα
σεμάρργοι οἰκείας ἀπέχεται, πρὸς τὴν
τοιαῦτα, ἀλλ' ἐχέαι τὸ ὑπολαβεῖν τῶν
μικρῶν γὰρ τὰ μεγάλα, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς νοση-
μαυροῦν τὰ τοιαῦτα πέπεισται τῶν
ἐνεκα πάντων, ὅτι τὰ θεῖα πεπαιδευμένος βα-
σιλεὺς, καὶ τὰ μεγάλα φρονεῖν, τὴν παρὸντος
τῶν κρείττωνων ἐφίσταται, τὸν πατέρα καὶ τὸν
ἐπεκρανιον, καὶ τὴν ἐκείνου βασιλείαν παθεῖν.
πάντα τε σὺν εὐσεβείᾳ πρᾶτῃ. ὅτι τὸ
αὐτῷ ἀρχομένοις ὡς ὑπὸ διδασκαλίᾳ παι-
δευομένοις ἀγαθῶν, τὴν τὴν μεγάλην βασιλείαν
θεογνωσίαν περὶ ἀλλοτρίους. ὁ δὲ τῶν αὐτῶν
ἐκείνων τὰ ἐχέαι τῶν περὶ ἀλλοτρίους, τῶν
ταυτηρικῶν αὐτῷ διανέμει σεφάνους, χρο-
νῶν ἀγαθοῖς περιόδους ἀποτελεσθέντας, τῶν
τῶν τε ἡδὴ δεκάδων περιελθόντων κύκλους, πα-
τὴρ δὲ ἡμῶν, μᾶλλον δὲ κοσμικὰς ἐξορτάς, πᾶσι
ἐφίσησιν ἀνθρώποις ἐκτελεῖν. τῶν οἱ δὲ τῇ
θεογνωσίᾳ ἀνέσει φαιδρευομένων, ἐκ τῆς
σκοποῦ ἀνείη καὶ τὰς ἐν οὐρανῷ χρεῖας τοῖς
μοῖς φύσεως ἐλκομένης, τοῖς δὲ τῆς σφύ-
ραις. αὐτὸν τε τὸν ὅτι πάντων βασιλεὺς
πατὴρ ἀγαθὸς δίκην, ἐφ' ἣ οἱ ἀγαθοὶ ἐν
σεβοῦσιν εὐφραίνονται. καὶ ταῦτα μάλιστα
καθ' ἡγεμόνα καὶ τῶν ἀγαθῶν αἰτίον, πολλοὺς
οἱ γεραίρειν τιμαῖς ὥς μὴ ἀπαρκεῖν οὐκ
ἐν δεκάσι περιόδους τῇ βασιλείᾳ. μ-
νεῖν δὲ αὐτῷ ὅτι μὴ κίσειν, καὶ
μακρὸν παραπέμπειν αἰῶνα. αὐτῷ
& in ultimum usque ævum producat,